

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1985
Σελ. 297-300

ΤΟ ΜΥΡΟΛΟΓΙ ΤΗΣ ΦΩΚΙΑΣ

Κάτω ἀπὸ τὸν κρημνόν, ὅπου βρέχουν τὰ κύματα, ὅπου κατέρχεται τὸ μονοπάτι, τὸ ἀρχίζον ἀπὸ τὸν ἀνεμόμυλον τοῦ Μαμογιάννη, ὅπου ἀντικρύζει τὰ Μνημούρια, καὶ δυτικῶς, δίπλα εἰς τὴν χαμηλὴν προεξοχὴν τοῦ γιαλοῦ, τὴν ὁποίαν τὰ μαγκόπαιδα τοῦ χωρίου, ὅπου δὲν παύουν ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας, ὅλον τὸ θέρος, νὰ κολυμβοῦν ἐκεῖ τριγύρω, ὀνομάζουν τὸ Κοχύλι —φαίνεται νὰ ἔχη τοιοῦτον σχῆμα— κατέβαινε τὸ βράδυ-βράδυ ἢ γρια-Λούκαινα, μία χαροκαμένη πτωχὴ γραῖα, κρατοῦσα ὑπὸ τὴν μασχάλην μίαν ἀβασταγὴν, διὰ νὰ πλύνῃ τὰ μάλλινα σινδόνια τῆς εἰς τὸ κύμα τὸ ἀλμυρόν, εἶτα νὰ τὰ ξεγλυκάνῃ εἰς τὴν μικρὰν βρῦσιν, τὸ Γλυφονέρι, ὅπου δακρύζει ἀπὸ τὸν βράχον τοῦ σχιστολίθου, καὶ χύνεται ἠρέμα εἰς τὰ κύματα. Κατέβαινε σιγὰ τὸν κατήφορον, τὸ μονοπάτι, καὶ μὲ ψίθυρον φωνὴν ἔμελπεν ἐν πένθιμον βαθῷ μυρολόγι, φέρουσα ἅμα τὴν παλάμην εἰς τὸ μέτωπόν τῆς, διὰ νὰ σκεπάσῃ τὰ ὄμματα ἀπὸ τὸ θάμβος τοῦ ἡλίου, ὅπου ἐβασίλευεν εἰς τὸ βουνὸν ἀντικρῦ, κ' αἱ ἀκτίνες του ἐθώπευον κατέναντί τῆς τὸν μικρὸν περίβολον καὶ τὰ μνήματα τῶν νεκρῶν, πάλλευκα, ἀσβεστωμένα, λάμποντα εἰς τὰς τελευταίας του ἀκτῖνας.

Ἐνθυμεῖτο τὰ πέντε παιδιά τῆς, τὰ ὁποῖα εἶχε θάψῃ εἰς τὸ ἀλώνι ἐκεῖνο τοῦ χάρου, εἰς τὸν κήπον ἐκεῖνον τῆς φθορᾶς, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, πρὸ χρόνων πολλῶν, ὅταν ἦτο νέα ἀκόμη. Δύο κοράσια καὶ τρία ἀγόρια, ὅλα εἰς μικρὰν ἡλικίαν τῆς εἶχε θερίσει ὁ χάρος ὁ ἀχόρταστος.

Τελευταῖον ἐπῆρε καὶ τὸν ἄνδρα τῆς, καὶ τῆς εἶχον μείνει μόνον δύο υἱοί, ξενιτευμένοι τώρα· ὁ εἷς εἶχεν ὑπάγει, τῆς εἶπον, εἰς τὴν Αὐστραλίαν, καὶ δὲν εἶχε στείλει γράμμα ἀπὸ τριῶν ἐτῶν· αὐτὴ δὲν ἤξευρε τί εἶχεν ἀπογίνει· ὁ ἄλλος ὁ μικρότερος ἐταξίδευε μὲ τὰ καράβια ἐντὸς τῆς Μεσογείου, καὶ κάποτε τὴν ἐνθυμεῖτο ἀκόμη. Τῆς εἶχε μείνει καὶ μία κόρη, ὑπανδρευμένη τώρα, μὲ μισὴν δωδεκάδα παιδιά.

Πλησίον αὐτῆς, ἡ γρια-Λούκαινα ἐθήτευε τώρα, εἰς τὸ γῆρᾶς τῆς, καὶ δι' αὐτὴν ἐπήγαινε τὸν κατήφορον, τὸ μονοπάτι, διὰ νὰ πλύνῃ τὰ χράμια καὶ ἄλλα διάφορα σκουτιὰ εἰς τὸ κύμα τὸ ἀλμυρόν, καὶ νὰ τὰ ξεγλυκάνῃ στὸ Γλυφονέρι.

Ἡ γραῖα ἔκυψεν εἰς τὴν ἄκρην χθαμαλοῦ, θαλασσοφαγωμένου βράχου, καὶ

ἤρχισε νὰ πλύνῃ τὰ ροῦχα. Δεξιά της κατήρχετο ὀμαλώτερος, πλαγιαστός, ὁ κρημνὸς τοῦ γηλόφου, ἐφ' οὗ ἦτο τὸ Κοιμητήριον, καὶ εἰς τὰ κλίτη τοῦ ὁποίου ἐκυλίοντο ἀενάως πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν πανδέγμονα τεμάχια σαπρῶν ξύλων ἀπὸ ξεχώματα, ἦτοι ἀνακομιδὰς ἀνθρωπίνων σκελετῶν, λείψανα ἀπὸ χρυσὲς γόβες ἢ χρυσοκέντητα ὑποκάμισα νεαρῶν γυναικῶν, συνταφέντα ποτὲ μαζί των, βόστρυχοι ἀπὸ κόμας ξανθὰς, καὶ ἄλλα τοῦ θανάτου λάφυρα. Ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της, ὀλίγον πρὸς τὰ δεξιά, ἐντὸς μικρᾶς κρυπτῆς λάκκας, παραπλεύρως τοῦ Κοιμητηρίου, εἶχε καθίσει νεαρὸς βοσκός, ἐπιστρέφων μὲ τὸ μικρὸν κοπάδι του ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, καί, χωρὶς ν' ἀναλογισθῆ τὸ πένθιμον τοῦ τόπου, εἶχε βγάλει τὸ σουραύλι ἀπὸ τὸ μαρσίπιόν του, καὶ ἤρχισε νὰ μέλπη φαιδρὸν ποιμενικὸν ᾄσμα. Τὸ μυρολόγι τῆς γραΐας ἐκόπασεν εἰς τὸν θόρυβον τοῦ αὐλοῦ, καὶ οἱ ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τοὺς ἀγρούς τὴν ὥραν ἐκείνην —εἶχε δύσει ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἥλιος— ἤκουον μόνον τὴν φλογέραν, κ' ἐκοίταζον νὰ ἴδωσι ποῦ ἦτο ὁ αὐλητής, ὅστις δὲν ἐφαίνετο, κρυμμένος μεταξὺ τῶν θάμνων, μέσα εἰς τὸ βαθὺ κοίλωμα τοῦ κρημοῦ.

*

**

Μία γολέτα ἦτο σηκωμένη στὰ πανιά, κ' ἔκαμνε βόλτες ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ἀλλὰ δὲν ἔπαιρναν* τὰ πανιά της, καὶ δὲν ἔκαμπτε ποτὲ τὸν κάβον τὸν δυτικόν. Μία φώκη, βόσκουσα ἐκεῖ πλησίον, εἰς τὰ βαθιὰ νερά, ἤκουσεν ἴσως τὸ σιγανὸν μυρολόγι τῆς γραΐας, κ' ἐθέλχθη ἀπὸ τὸν θορυβώδη αὐλὸν τοῦ μικροῦ βοσκοῦ, καὶ ἦλθε παραέξω, εἰς τὰ ρηχά, κ' ἐτέρπετο εἰς τὸν ἦχον, κ' ἐλικνίζετο εἰς τὰ κύματα. Μία μικρὰ κόρη, ἦτο ἡ μεγαλύτερα ἐγγονὴ τῆς γραΐας, ἡ Ἀκριβούλα, ἐννέα ἐτῶν, ἴσως τὴν εἶχε στείλει ἡ μάνα της, ἢ μάλλον εἶχε ξεκλεφθῆ ἀπὸ τὴν ἄγρυπνον ἐπιτήρησίν της, καὶ μαθοῦσα ὅτι ἡ μάμμη εὐρίσκετο εἰς τὸ Κοχύλι, πλύνουσα εἰς τὸν αἰγιαλόν, ἦλθε νὰ τὴν εὔρη, διὰ νὰ παίξῃ ὀλίγον εἰς τὰ κύματα. Ἀλλὰ δὲν ἤξευρεν ὅμως πόθεν ἤρχιζε τὸ μονοπάτι, ἀπὸ τοῦ Μαμογιάννη τὸν μύλον, ἀντικρὸν στὰ Μνημούρια, καὶ ἅμα ἤκουσε τὴν φλογέραν, ἐπῆγε πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ ἀνεκάλυψε τὸν κρυμμένον αὐλητὴν· καὶ ἀφοῦ ἐχόρτασε ν' ἀκούῃ τὸ ὄργανόν του καὶ νὰ καμαρώνῃ τὸν μικρὸν βοσκόν, εἶδεν ἐκεῖ που, εἰς τὴν ἀμφιλύκην τοῦ νυκτώματος, ἐν μικρὸν μονοπάτι, πολὺ ἀπότομον, πολὺ κατηφορικόν, κ' ἐνόμισεν ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μονοπάτι, καὶ ὅτι ἐκεῖθεν εἶχε κατέλθει ἡ γραῖα ἢ μάμμη της· κ' ἐπῆρε τὸ κατηφορικὸν ἀπότομον μονοπάτι διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν αἰγιαλὸν νὰ τὴν ἀνταμώσῃ. Καὶ εἶχε νυκτώσει ἤδη.

Ἡ μικρὰ κατέβη ὀλίγα βήματα κάτω, εἶτα εἶδεν ὅτι ὁ δρομίσκος ἐγίνετο ἀκόμη πλέον ἀπόκρημος. Ἐβαλε μίαν φωνήν, κ' ἐπροσπάθει ν' ἀναβῆ, νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω. Εὐρίσκετο ἐπάνω εἰς τὴν ὄφρυν ἐνὸς προεξέχοντος βράχου, ὡς δύο ἀναστήματα ἀνδρὸς ὑπεράνω τῆς θαλάσσης. Ὁ οὐρανὸς ἐσκοτείνιαζε, σύννεφα ἔκρυπταν τὰ ἄστρα, καὶ ἦτον στὴν χάσιν τοῦ φεγγαριοῦ. Ἐπροσπάθησε καὶ δὲν εὐρίσκε πλέον τὸν δρόμον πόθεν εἶχε

κατέλθει. Ἐγύρισε πάλιν πρὸς τὰ κάτω, κ' ἔδοκίμασε νὰ καταβῆ.
Ἐγλίστρησε κ' ἔπεσε, μπλούμ! εἰς τὸ κῦμα. Ἦτο τόσο βαθὺ ὅσον καὶ ὁ
βράχος ὑψηλός. Δύο ὄργυιές ὡς ἔγγιστα. Ὁ θόρυβος τοῦ αὐλοῦ ἔκαμε νὰ μὴ
ἀκουσθῆ ἡ κραυγὴ. Ὁ βοσκὸς ἤκουσεν ἓνα πλαταγισμόν, ἀλλὰ ἐκεῖθεν
ὅπου ἦτο, δὲν ἔβλεπε τὴν βάσιν τοῦ βράχου καὶ τὴν ἄκρην τοῦ γιालοῦ.
Ἄλλως δὲν εἶχε προσέξει εἰς τὴν μικρὰν κόρην καὶ σχεδὸν δὲν εἶχεν
αἰσθανθῆ τὴν παρουσίαν της.

*
**

Καθὼς εἶχε νυκτώσει ἤδη, ἡ γραῖα Λούκαινα εἶχε κάμει τὴν ἀβασταγὴν της,
καὶ ἤρχισε ν' ἀνέρχεται τὸ μονοπάτι, ἐπιστρέφουσα κατ' οἶκον. Εἰς τὴν
μέσσην τοῦ δρομίσκου ἤκουσε τὸν πλαταγισμόν, ἐστράφη κ' ἐκοίταξεν εἰς τὸ
σκότος, πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτο ὁ αὐλητής.

— Κεῖνος ὁ Σουραυλῆς θὰ εἶναι, εἶπε, διότι τὸν ἐγνώριζε. Δὲν τοῦ φτάνει νὰ
ξυπνᾷ τοὺς πεθαμένους μὲ τὴ φλογέρα του, μόνο ρίχνει καὶ βράχια στὸ
γιάλο γιὰ νὰ χαζεύη... Σημαδιακὸς κι ἀταίριαστος* εἶναι.

Κ' ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της.

*
**

Κ' ἡ γολέτα ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ βολταντζάρη εἰς τὸν λιμένα. Κι ὁ μικρὸς
βοσκὸς ἐξηκολούθει νὰ φυσᾷ τὸν αὐλὸν του εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτός.

Κ' ἡ φώκη, καθὼς εἶχεν ἔλθει ἔξω εἰς τὰ ρηχά, ἤυρε τὸ μικρὸν πνιγμένον
σῶμα τῆς πτωχῆς Ἀκριβούλας, καὶ ἤρχισε νὰ τὸ περιτριγυρίζη καὶ νὰ τὸ
μυρολογᾷ, πρὶν ἀρχίσῃ τὸ ἔσπερινὸν δεῖπνόν της.

Τὸ μυρολόγι τῆς φώκης, τὸ ὁποῖον μετέφρασεν εἰς ἀνθρώπινα λόγια εἰς
γέρον ψαρὰς, ἐντριβῆς εἰς τὴν ἄφωνον γλῶσσαν τῶν φωκῶν, ἔλεγε
περίπου τὰ ἑξῆς:

*Αὐτὴ ἦτον ἡ Ἀκριβούλα
ἡ ἐγγόνα τῆς γρια-Λούκαινας.
Φύκια ἔναι τὰ στεφάνια της,
κοχύλια τὰ προικιά της...
Κ' ἡ γρια ἀκόμα μυρολογᾷ
τὰ γεννοβόλια της τὰ παλιά.
Σὰν νὰ ἔχαν ποτὲ τελειωμὸ
τὰ πάθια κ' οἱ καημοὶ τοῦ κόσμου.*

(1908)